

ATLANTSKA INICIJATIVA

Bosna i Hercegovina i NATO

Februar 2010. godine

Prednosti ulaska Bosne i Hercegovine u NATO

Sigurnost je najbolja infrastruktura modernog doba

NATO je danas nesumnjivo najjača vojno-politička organizacija u svijetu. Dvadeset osam članica Alijanse dolazi iz najproduktivnijih, tehnološki najnaprednijih, socijalno modernih, ekonomsko prosperitetnih i demokratskih regiona svijeta.

Zemlje članice NATO-a, sa svojih 900 miliona stanovnika, čine samo 13 posto svjetske populacije, ali zato sa 45 posto učestvuju u svjetskom GDP-u.

NATO-ova realna snaga proistječe iz činjenice da Alijansa kombinira vojne i ekonomske mogućnosti SAD-a sa zajedničkom europskom političkom i ekonomskom snagom, te europskim vojnim potencijalima.

NATO je savez zasnovan na temeljnim vrijednostima i interesima zemalja članica, onima koje dijeli i Bosna i Hercegovina: slobodi, demokratskom uređenju, vladavini prava, tržišnoj privredi, međunarodnoj solidarnosti, te stabilnim svjetskim odnosima kojima trebaju vladati mir i sigurnost, čemu ključan doprinos daje strateška transatlanska veza.

Najočiglednije prednosti članstva u NATO-u su pojačana sigurnost i stabilnost zemalja članica. Članstvo pruža pouzdanu garanciju da će članice priskočiti jedna drugoj u pomoć, pojedinačno ili kolektivno, u slučaju oružanog napada na bilo koju od njih.

Nijedna zemlja nije primorana da računa samo na sebe i vlastite ekonomske resurse u suočavanju sa temeljnim sigurnosnim izazovima. Istovremeno, nijedna zemlja se ne odriče ni prava da ispunjava obaveze prema svom narodu, te je i dalje odgovorna za svoju odbranu. NATO to ne radi umjesto njih; on im samo daje sredstva da djeluju kao cjelina. Savez omogućava zemljama članicama da zajedničkim naporima ostvare ključne ciljeve nacionalne sigurnosti. Sveobuhvatnoj stabilnosti doprinosi osjećaj da zemlje uživaju u jednakoj sigurnosti u svojstvu članica Saveza, nezavisno od svog položaja ili vojne snage.

Iako se konsultacije sa Savezom mogu odvijati o bilo kojoj temi, nema nikakvog uplitanja u unutrašnje poslove zemalja članica. Države u NATO-u se suzdržavaju od pokretanja pitanja unutrašnje prirode za svaku članicu.

U slučaju nesporazuma među zemljama članicama, one mogu prihvatiti ponudu za posredovanje generalnog sekretara NATO-a. Međutim, bez obzira na okolnosti, u traženju rješenja za konkretne probleme, te zemlje mogu odlučivati na osnovu vlastitog iskustva u saradnji i radu jedne sa drugom u okviru Saveza te se mogu oslanjati na trajnu vanjsku

sigurnost koju im nudi NATO, sve dok tragaju za rješenjima njihovih trenutnih nesuglasica. Slične prednosti postoje i u okviru partnerstva sa NATO-om, što je već pomoglo nekim partnerskim zemljama u rješavanju dugotrajnih regionalnih problema.

Zemlje članice imaju i koristi od koordiniranog nastupa na drugim međunarodnim forumima. Redovni međusobni kontakti su korisni u vremenima poteškoća ili nesporazuma, jer omogućuju da zemlje članice djeluju na osnovama zajedničkog razumijevanja i poštovanja, što im, opet, pomaže da zajedničkim odlukama nađu rješenja prihvatljiva za sve. Ovi kontakti državama NATO-a pružaju mogućnost da pokrenu pregovore u drugim međunarodnim forumima, jer prethodno znaju stavove svojih saveznika i često imaju istovjetne poglede na ciljeve kojima treba stremiti. Naprimjer, u bilateralnim pregovorima o kontroli naoružanja, zemlje članice NATO-a zauzimale su zajedničke stavove i koordinirale svoje inicijative, što im je davalo dodatnu snagu i uvjerljivost. Kroz Partnerstvo za mir i druge forume saradnje sa Savezom, i zemlje van NATO-a su dobile veću ulogu u međunarodnim pitanjima, tako da se i njihov glas bolje čuje.

Partnerstvo za mir predstavlja prvu stepenicu ka članstvu u NATO-u, a Bosna i Hercegovina je od decembra 2006. godine u ovom NATO programu.

Kritičari NATO integracijskog procesa BiH ovaj proces vide kao povećanje troškova i opterećenosti bh. privrede. To je donekle tačno, ali su koristi višestruke. Naime, ulaskom u ovaj klub, BiH se obavezala da će njene oružane snage (OS) biti interoperabilne sa snagama NATO-a kako bi se nesmetano mogle provoditi zajedničke aktivnosti, uspostaviti isti standardi sa NATO-om, učestvovati u mirovnim operacijama i sl. Troškove ovog prilagođavanja za sada ne može niko predvidjeti, ali se može očekivati je da će oni biti relativno visoki. Međutim, ovaj proces vodi ka boljoj opremljenosti i racionalnijoj dimenzioniranosti, te boljoj obučenosti i upotrebljivosti OS BiH.

S druge strane, BiH je u proteklom periodu učinila dosta u procesu reforme odbrane, čiju je realizaciju NATO u velikoj mjeri pomogao. Tokom tog procesa, BiH je već preuzela određene NATO standarde. To je dovelo do racionalizacije troškova prijašnjih preglomaznih vojnih snaga koje su gutale velike količine novca. Trošenje sredstava poreznih obveznika često nije bilo dobro planirano i transparentno. Troškovi održavanja tehnike i objekata, troškovi ljudstva i plaća prijašnjeg glomaznog vojnog aparata bili su ogromni. Prilagođavanjem NATO standardima i ulaskom pod njegov "sigurnosni kišobran", BiH će postati dio ovog kolektivnog odbrambeno-sigurnosnog mehanizma.

Uzimajući u obzir sigurnosnu garanciju da, u skladu sa članom 5. Vašingtonskog sporazuma, "oružani napad na jednu ili više članica NATO-a smatra se napadom na sve članice NATO-a", BiH je u mogućnosti razvijati svoje OS u skladu sa potrebama NATO saveza i nije primorana imati sve vidove i rodove OS koji su vrlo skupi. Kada bude članica NATO-a, uštede za odbranu bit će mnogo veće nego kada bi BiH planirala odbranu van NATO-a. Ove uštede direktno utječu na poboljšanje ukupne privredne situacije u BiH.

Uštede se mogu ogledati i u racionalizaciji upravljanja vojnom imovinom. Vojska upravlja ogromnom imovinom u BiH. Za njeno održavanje izdavajaju se velika sredstva, što opterećuje ostale segmente društva. Prenosjenje ovih objekata na civilne vlasti i njihova upotreba u civilne svrhe, kao u Republici Hrvatskoj, imat će pozitivne učinke na društvo u cjelini. U isto vrijeme, sa budžeta Ministarstva odbrane BiH skida se veliki teret održavanja i

osiguranja tih objekata, što dovodi do povećanja sredstava za druge namjene (poboljšanje obučenosti vojske, opremljenosti vojnika i sl).

Učinci ulaska u Partnerstvo za mir

Učinci ulaska u Partnerstvo za mir (Partnership for Peace – PfP) na privredu BiH potencijalno mogu biti vrlo veliki. To prvom redu donosi indirektno pomake koji se ogledaju u pozitivnoj poruci investitorima da je u ovom dijelu Europe i u BiH dostignut visok stepen stabilnosti i sigurnosti.

Izvjescnost kao faktor poslovnih procesa zauzima vrlo visoko mjesto u donošenju investicijskih i poslovnih odluka. BiH je u više navrata jasno naglasila da je punopravno članstvo u NATO-u njen strateški interes. Time se zemlja obavezuje na reformske procese koji će voditi ka poštovanju ljudskih prava, vladavini prava, poštivanju međunarodnih konvencija i sl. Integracijskim procesima vezanim za prijem u NATO i EU, BiH prihvata standarde tržišne privrede koji se zasnivaju na nesmetanom protoku ljudi, roba, kapitala i usluga, te vladavini prava. U takvoj stabilnoj situaciji, donošenje ispravne poslovne odluke je lakše, izvjesnije i sa manje rizika, što bi moglo dovesti do zamaha u investicijskom ciklusu.

Stabilnost, sigurnost i povećanje izvjesnosti utječu na kretanje kamatnih stopa za zaduživanje BiH u inostranstvu, jer u ovakvim, promijenjenim uvjetima, cijena kapitala postaje niža. Niža cijena kapitala uz manji rizik, opet, dovodi do niže cijene koštanja projekata, bržeg ROI (return of investment), te povećanja atraktivnosti i konkurentnosti privrede u cjelini. Učinci na pojedinačne industrije, kao što je turizam, mogu biti jako veliki.

Uz to, može se očekivati da velike svjetske rejting kuće, kao što su D&B ili Moody, poboljšaju kreditni rejting BiH kada svjetska privreda izađe iz recesije. Bolji rejting imat će vrlo pozitivan odjek na međunarodnom investicijskom tržištu.

Ulaskom u PfP, BiH se obavezala da će nastaviti reformske procese u svim segmentima društva. Ova obaveza i provođenje reformi, kroz NATO programe IPAP, PARP, ID i sl., dovodi do povećane efikasnosti cijelog društva, što neminovno vodi ka poboljšanju životnog standarda u BiH.

Šta je urađeno od samita NATO-a u Rigi, kada je BiH primljena u program Partnerstvo za mir

Prezentacijski dokument (Presentation Document - PD)

Odmah po pristupanju BiH Partnerstvu za mir (PfP), što je formalizirano potpisivanjem Okvirnog dokumenta sa NATO-om 14. decembra 2006. godine, podnesen je Prezentacijski dokument (PD) koji čini osnovu oblikovanja napora BiH, kako u provođenju političkih ciljeva PfP-a, tako i u nastojanju da postane punopravna članica NATO-a. Dokument prikazuje individualni pristup PfP-a i korake koje treba poduzeti. On također predstavlja civilne i vojne mogućnosti predviđene u sklopu aktivnosti PfP-a, te definira područja saradnje u kojima BiH želi učestvovati.

Dokument sadrži slijedeće elemente:

- Političke ciljeve partnerstva usmjerene na punopravno članstvo u Savezu;
- Područja saradnje sa NATO-om, i
- Identificirana sredstva i resurse koje BiH planira staviti na raspolaganje u programu partnerstva.

Proces plana i revizije (Planning and Review Process - PARP)

Bosna i Hercegovina je od maja 2007. godine počela primjenjivati PARP, a u februaru 2010. godine se nalazi u drugom ciklusu. Partnerski ciljevi (*Partnership Goals - PG*), njih 32, kojima je poboljšana interoperabilnost između OS BiH i NATO-a, implementiraju se zadovoljavajućom dinamikom.

Individualni partnerski program (Individual Partnership Program - IPP)

Po podnošenju Prezentacijskog dokumenta, kreiran je IPP, u skladu sa potrebama i prioritetima koji najviše mogu pridonijeti prilagođavanju sistema odbrane zahtjevima NATO-a. Odabrane aktivnosti koje su definirane na osnovu Euroatlanskog partnerskog plana (EAPWR) odgovaraju potrebama BiH u skladu s prioritetima u procesu razvoja oružanih snaga i proračunskim mogućnostima.

BiH je počela koristiti IPP od juna 2007. godine, a u februaru 2010. godine ušla je u četvrti ciklus IPP-a. U dosadašnja tri ciklusa IPP-a, prosječni nivo ispunjenosti nominiranih aktivnosti je 60 procenata.

Infrastrukturno osnaživanje kapaciteta BiH u NATO integracijskom procesu

Misija BiH pri NATO-u

Misija BiH u Briselu sastoji se od političko-diplomatskog, odbrambenog, vojno-diplomatskog i administrativnog dijela. Jedan oficir upućen je u partnersku koordinacijsku ćeliju (Partnership Coordinate Cell - PCC) pri glavnom štabu savezničke komande u Europi, SHAPE-u (Supreme Headquarters Allied Powers in Europe).

NATO koordinacijski tim (NKT) Vijeća ministara BiH

Vijeće Ministara BiH formiralo je NKT u septembru 2007. godine. U sastavu NKT-a zastupljene su sve institucije BiH, jer integracijski proces u NATO nije integracijski proces MVP-a ili MO BiH, nego u NATO ulazi cijela država. NKT operativno koordinira aktivnosti svih institucija u BiH, a poseban značaj ima u procesu kreiranja i implementacije IPAP-a. Tim se sastaje se u pravilu jednaput mjesečno, te je za svoj rad odgovoran Vijeću ministara BiH.

Povećanje kapaciteta pojedinih institucija u BiH

Od ulaska u PFP, u Ministarstvu vanjskih poslova BiH, Ministarstvu odbrane BiH i Ministarstvu sigurnosti BiH, kao ključnim institucijama u NATO integracijskom procesu, oformljeni su i kadrovski popunjeni posebni odjeli koji se bave ovim integracijskim procesom.

Sporazum o statusu snaga (PFP SOFA)

Nakon ratifikacije u Parlamentarnoj skupštini BiH u maju 2008., BiH je pristupila PFP SOFA. Održano je više radionica kako bi se bh. zvaničnici upoznali sa odredbama ovog sporazuma. Efikasna implementacija sporazuma omogućila je učešće pripadnika OS BiH u vježbama i aktivnostima NATO-a u zemljama NATO-PFP, te provođenje sličnih aktivnosti u BiH.

Sporazum o sigurnosti

Po uključivanju u PFP, Bosna i Hercegovina je u martu 2007. godine u Sarajevu potpisala Sporazum o sigurnosti sa NATO-om, nakon čega je uslijedila certifikacija od strane NATO-ovog ureda za sigurnost.

Ovim certificiranjem BiH je u prilici da bude korisnik NATO-ovih povjerljivih podataka.

Generalni sekretar NATO-a Jaap de Hoop Scheffer i ministar sigurnosti BiH Tarik Sadović potpisuju Sporazum o sigurnosti (Foto: NATO)

Individualni partnerski akcijski plan (Individual Partnership Action Plan - IPAP)

Bosna i Hercegovina je zatražila, a NATO odobrio unaprjeđenje saradnje na nivo Individualnog partnerskog akcijskog plana, koji BiH pratično koristi od januara 2008. godine. Ovaj program omogućava našoj zemlji pomoć NATO-a u skladu sa zajedničkim ciljevima,

interesima, specifičnim potrebama i mogućnostima. Nakon što je NATO dao saglasnost za IPAP, BiH je izradila Prezentacijski dokument IPAP, koji je NATO usvojio u februaru 2008. godine. BiH je u septembru 2008. godine kreirala prvi Individualni partnerski akcijski plan BiH sa NATO-om. U februaru 2010. godine BiH je završila prvi, dvogodišnji, ciklus IPAP-a.

Unapređenje saradnje BiH i NATO-a na nivo Intenziviranog dijaloga (Intensive Dialogue - ID)

Na zahtjev BiH, NATO je na samitu u Bukureštu u aprilu 2008. godine odlučio unaprijediti saradnju sa BiH na nivo Intenziviranog dijaloga. BiH je odmah nakon toga izradila Prezentacijski dokument, a potom i Inicijalni dokument za diskusiju koji je NATO usvojio u septembru 2008. godine, od kada su i otpočele konsultacije po ID-u. Tokom 2008. i 2009. godine održane su konsultacije o poglavljima „Politička i ekonomska pitanja”, „Odbrambena pitanja”, „Pitanja resursa“, „Sigurnosna pitanja“, „Pravna pitanja“ i „Javna diplomatija”.

Jačanje podrške javnosti u BiH za ulazak u NATO

Radi upoznavanja bh. javnosti sa NATO integracijskim procesom, na prijedlog Ministarstva vanjskih poslova BiH, Vijeće ministara BiH formiralo je Radnu grupu za izradu NATO komunikacijske strategije. Radna grupa je pripremila Komunikacijsku strategiju BiH u NATO integracijskom procesu, te Akcioni plan za implementaciju, koje je Vijeće ministara BiH usvojilo 2009. godine.

Potpisivanje Okvirnog sporazuma (Framework Agreement), čime je BiH ušla u NATO program Partnerstvo za mir

Formalni temelj za Partnerstvo za mir čini Okvirni dokument koji je NATO izdao 1994. godine, s pozivnicom zainteresiranim zemljama da učestvuju u programu. U Okvirni dokument ugrađena je obaveza zemalja članica Saveza o konsultiranju s bilo kojom od zemalja partnera ukoliko neka zemlja članica smatra da joj je direktno ugrožen teritorijalni integritet, politička nezavisnost ili sigurnost. Svaka zemlja partner također određuje posebne programe i političke obaveze usmjerene na jačanje demokratskog društva, podržavanje principa međunarodnog prava, ispunjenje obaveza iz Povelje UN-a, Opće deklaracije o ljudskim pravima, Završnog dokumenta iz Helsinkija i međunarodnih dogovora o razoružanju i nadzoru naoružanja, te na suzdržavanje od prijetnji ili upotrebe sile protiv drugih država, poštivanje postojećih granica i mirno rješavanje sporova. Posebne obaveze preuzete su s ciljem unaprjeđenja transparentnosti u nacionalnom odbrambenom planiranju i budžetiranju, uspostave demokratskog nadzora oružanih snaga, te razvoja sposobnosti za zajedničke akcije s NATO-om u mirovnim i humanitarnim operacijama.

Bosna i Hercegovina je potpisala Okvirni sporazum na ceremoniji održanoj 14. decembra 2006. godine u štabu NATO-a u Briselu. U prisutnosti 26 ambasadora zemalja članica, okvirni sporazum o prijemu BiH u Partnerstvo za mir potpisali su generalni sekretar NATO-a Jaap de Hoop Scheffer i tadašnji predsjedavajući Predsjedništva BiH Nebojša Radmanović. Bosna i Hercegovina je u ovaj NATO program formalno primljena tačno na 11. godišnjicu potpisivanja Dejtonskog

sporazuma u Parizu, primijetio je generalni sekretar Jaap de Hoop Scheffer, koji je rekao: “Bosna i Hercegovina je napokon prešla iz dejtonske u briselsku eru”.

Predsjedavajući Radmanović je na ceremoniji potpisivanja istakao da je pristupanje priznanje onima koji su prethodnih 11 godina radili na tome u Bosni i Hercegovini, ali i međunarodnoj zajednici koja je pomagala. Naglasio je da je ovo prvi korak koji podrazumijeva nove napore ako se želi dalje. Radmanović je obećao da će nastaviti s reformama i pokretati nove.

Procesa planiranja i revizije (Planning and Review Process - PARP)

PARP izlaže cijeli odbrambeni sistem BiH zahtjevima interoperabilnosti, izravno djelujući na reformu odbrambenog sistema kroz promjene obuke i edukacije, opremanja i nabave, upravljanja resursima, i to od najvišeg nivoa naniže. Istodobno, PARP pruža BiH uvid u NATO-ov proces planiranja snaga. Približavanje BiH NATO-u uveliko ovisi o procjeni NATO-ovih PARP timova, koji diskusijom i dogovaranjem mogu pomoći Bosni i Hercegovini u definiranju prioriteta kako bi se postigao napredak prema članstvu u NATO-u.

PARP je usmjeren na promoviranje transparentnosti u planiranju državne odbrane i bolju pripremu oružanih snaga partnera za saradnju sa snagama Saveza. On teži podsticanju razvoja interoperabilnosti između snaga partnera i saveznika u punom spektru PpP operacija, te obuke i vježbi koji se na to odnose.

PARP je dvogodišnji ciklus koji obuhvata:

- PARP izvršne smjernice
- PARP upitnik
- Ciljeve partnerstva
- Procjenu države.

Individualni partnerski program (Individual Partnership Program - IPP)

Bosna i Hercegovina je otpočela saradnju u ovom programu u aprilu 2007. godine.

Individualni partnerski program (Individual Partnership Program - IPP) čine aktivnosti koje sve zemlje preduzimaju tokom dvije godine. Svaka zemlja samostalno bira aktivnosti iz Euroatlantskog partnerskog radnog plana (EPWP). Euroatlantski partnerski radni plan predstavlja skup svih aktivnosti koje NATO ili zemlje članice nude za obuku, a uključuje oko 32 oblasti za saradnju i više od 3.000 pojedinačnih aktivnosti. Iz ovog programa zemlje partneri odabiraju aktivnosti u kojima žele da učestvuju, a odnose se, između ostalog, na civilno-vojne odnose, obrazovanje, upravljanje kriznim situacijama, komunikacione i informacione sisteme, učenje stranih jezika, C3 – komandu, kontrolu i komunikacije (command, control and communication), zaštitu vazdušnog prostora i dr.

Sve države članice i partneri u saradnji sa NATO-om biraju aktivnosti koje najviše mogu doprinijeti prilagođavanju njihovih sistema odbrane zahtjevima NATO-a, u saglasnosti sa ciljevima iznijetim u Prezentacijskom dokumentu.

U koncipiranju IPP-a koristi se automatski sistem pripreme aktivnosti, tzv. e-PRIME (Electronic Partnership Realtime Information Management and Exchange System). Bosna i Hercegovina je uspješno uspostavila sistem e-PRIME korisnika, a obučeno je oko 70 korisnika.

Bosna i Hercegovina je do 2010. godine, tri godine nakon ulaska u PpP, od kada joj je dostupan ovaj instrument prilagođavanja, izradila četiri IPP-a. Step implementacije je vrlo visok i prelazi 60 procenata ispunjenja nominiranih aktivnosti. Ovaj pokazatelj vrlo jasno oslikava ozbiljnost pristupa planiranju potrebnih aktivnosti i stepena realizacije. Treba napomenuti da aktivnosti u IPP-u ne biraju samo OS BiH, nego i druge institucije BiH koje su direktno uključene u NATO integracijski proces, kao što su Ministarstvo odbrane, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo sigurnosti...

Sporazum o statusu snaga (Status of Forces Agreement-PpP SOFA)

Prijemom Bosne i Hercegovine u program Partnerstvo za mir 14. decembra 2006. godine, stekli su se uvjeti da BiH pristupi PpP SOFA.

Kroz programe NATO PfP-a, BiH učestvuje u aktivnostima NATO-a u zemlji (npr. vojna vježba „Combined Endeavour 2009“ održana u Banjaluci) i inostranstvu, putem niza aktivnosti sadržanih u Individualnom partnerskom programu.

U daljnjem NATO integracijskom procesu može se očekivati intenziviranje odnosa i saradnje Ministarstva odbrane i Oružanih snaga BiH sa ministarstvima odbrane i oružanim snagama članica NATO/PfP.

Osnovni cilj pristupanja PfP SOFA kojim se rukovodila BiH jeste postići bolju saradnju omogućavanjem intenzivnijeg sudjelovanja jedinica članica NATO/PfP u vojnim vježbama na državnom području BiH, ali i učešća bh. jedinica na državnom području ostalih NATO/PfP članica. Pristupanjem Bosne i Hercegovine PfP SOFA reguliran je status bh. oružanih snaga na teritoriju zemalja članica NATO i PfP, kao i njihovih snaga na teritoriju BiH. Intenziviranjem saradnje i učešćem bh. predstavnika u NATO/PfP aktivnostima, omogućeno je i korištenje najboljih naučnih i tehničkih dostignuća, kao i vojnih iskustava na području odbrane.

Pristupanjem PfP SOFA, BiH je znatno povećavala svoju interoperabilnost sa NATO-om, dodatno se približavajući NATO-u.

PfP SOFA je tipski sporazum. Njemu se pristupa i ne može se pregovarati o pojedinim odredbama. Nakon očekivanog priključenja BiH punopravnom članstvu u NATO PfP, SOFA automatski prelazi u NATO SOFA.

Pored ovoga, radi produbljanja cjelokupnih odnosa sa NATO savezom, Bosna i Hercegovina je ratificirala protokole koji su sastavani dio PfP/NATO SOFA:

- Dodatni protokol koji se odnosi na smrtnu kaznu iz 1995. godine;
- Protokol koji se odnosi na status međunarodnih vojnih štabova (Pariski protokol iz 1952.) uspostavljenih prema odredbama Sjevernoatlantskog ugovora iz 1949., i
- Daljnji dodatni protokol na PfP SOFA iz 1995. godine.

Važno je napomenuti da pristupanjem PfP SOFA nije stavljen van snage Sporazum o statusu snaga koji je sadržan u Aneksu 1-a Dejtonskog mirovnog sporazuma, kojim se pravno regulira status snaga NATO-a i EUFOR-a u BiH.

Individualni partnerski akcijski plan (Individual Partnership Action Plan-IPAP)

Bosna i Hercegovina pristupila je IPAP-u u januaru 2008. godine

IPAP je, kao program Partnerstva za mir (PfP), predstavljen na samitu NATO-a u Pragu 2002.¹ godine, i dostupan je zemljama koje imaju političku volju i mogućnosti za produbljenje saradnje sa NATO-om. IPAP je dvogodišnji program kojeg zemlja razvija u saradnji sa NATO-om, s ciljem definiranja oblasti u kojima IPAP želi poduzeti reformske procese u kojima NATO može pružiti asistenciju.

---

¹ Povijest IPAP-a: Prva zemlja koja je dobila IPAP bila je Gruzija, koja je ušla u ovaj program u oktobru 2004. Slijedili su Azerbejdžan u maju 2005., Armenija u decembru 2005., Kazahstan u januaru 2006., Moldova u maju 2006. godine, te Bosna i Hercegovina i Crna Gora početkom 2008. godine.

U praktičnom smislu, to znači da IPAP zemlja pred sebe postavlja ciljeve koje želi postići u dvogodišnjem periodu. Ti ciljevi su kompatibilni sa standardima i vrijednostima koje su ugrađene u temelje zemalja članica NATO-a. Dobivanje IPAP statusa ne prejudicira volju zemlje da postane članica NATO-a.

Kroz IPAP proces NATO pruža fokusirani, za svaku zemlju specifičan savjet kako najefikasnije postići zacrtane ciljeve. Intenzivirani politički dijalog između NATO-a i IPAP zemlje često je integralni dio procesa. Kroz IPAP proces, NATO omogućava laku koordinaciju bilateralne pomoći koju pruža NATO u cjelini ili pojedina zemlja članica NATO-a. Također, NATO kroz ovaj proces omogućava bolju koordinaciju pomoći sa ostalim relevantnim međunarodnim organizacijama. Oblasti u kojima se saraduje u okviru IPAP-a su politička i sigurnosna pitanja, odbrambena i vojna pitanja, odnosi sa javnošću, planiranje odgovora na vanredne okolnosti, nauka i okoliš, te pitanja koja se odnose na administrativne, sigurnosne zaštite i resurse.

IPAP je relativno novi instrument nastao iz iskustva zemalja koje su ušle u NATO 2005. godine. Naime, uvidjelo se da instrumenti koji su bili na raspolaganju ovim zemljama nisu dovoljni za potpunu pripremu zemlje za članstvo u NATO-u. Za zemlje za koje je (kao za BiH) krajnji cilj punopravno članstvo u NATO-u, ovaj instrument predstavlja pripremu za efikasniju saradnju sa NATO-om u okviru Akcijskog plana za članstvo (MAP), kao posljednje faze pripreme jedne zemlje za punopravno članstvo u NATO.

Individualni partnerski akcioni plan (IPAP) predstavlja jedan od ključnih mehanizama saradnje i partnerstva BiH i NATO-a. Podizanje nivoa saradnje sa NATO-om na nivo IPAP-a jasno ilustrira opredijeljenost Bosne i Hercegovine za ispunjenje svih postavljenih zadataka za što brži ulazak u punopravno članstvo u NATO-u.

Prilikom izrade IPAP-a vodilo se računa i o uvjetima i standardima koji se moraju dostići u EU integracijskom procesu, tako da je IPAP komplementaran proces čije aktivnosti nisu izolirane, nego su inkorporirane u ukupne napore usmjerene na dostizanje članstva u EU. Prvim ciklusom IPAP-a obuhvaćena je 41 oblast društva u BiH koja je detektirana kao prioritetna. Njihovim ispunjavanjem stekli bi se uvjeti za nastavak NATO integracijskog procesa, liberalizaciju viznog režima, te ispunjenje odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Istovremeno bi se dodatno produbila ukupna interoperabilnost BiH sa zemljama članicama NATO-a.

Intenzivirani dijalog (Intensive Dialogue - ID)

NATO je 1995. godine predstavio Studiju o proširenju NATO-a (Study of NATO Enlargement) kako bi se ispitali uvjeti koje je potrebno ispuniti i vrijednosti koje je potrebno dostići, te definirao sam proces prijema novih članica u NATO. U vezi sa pitanjem “zašto proširenje NATO-a”, studija zaključuje da je, sa krajem Hladnog rata i nestankom Varšavskog pakta, postojala potreba za jedinstvenim načinom izgradnje bolje sigurnosti u cijelom euroatlantskom području, bez stvaranja novih linija podjele.

U cilju istraživanja pitanja postavljenih u ovoj studiji, NATO odlučuje provesti “intenzivirane dijaloge” sa svakom zemljom koja je izrazila interes za priključivanje NATO-u. Intenzivirani dijalozi prvo su otpočeli sa Češkom Republikom, Mađarskom i Poljskom 1997. godine, neposredno prije prvog proširenja NATO-a na istok, nakon raspada SSSR-a i Varšavskog

pakta. Uslijedili su pozivi svim zemljama koje su tada bile u Akcijskom planu za članstvo da se pridruže Intenziviranom dijalogu sa NATO-om. Bitno je napomenuti da u to vrijeme nije postojao Individualni partnerski akcijski plan kao mehanizam prilagođavanja zemalja koje su iskazale želju za ulazak u NATO.

Bosna i Hercegovina (kao i Crna Gora) je na samitu NATO-a u Bukureštu, u aprilu 2008. godine, nepunu godinu i po od ulaska u PFP, pozvana da unaprijedi saradnju sa NATO-om na nivo Intenziviranog dijaloga u oblastima koje se odnose na politička i ekonomska pitanja, odbrambena pitanja, pitanja resursa, sigurnosna pitanja, pravna pitanja i javnu diplomatiju.

Odmah nakon što je pozvana da se priključi Intenziviranom dijalogu, Bosna i Hercegovina je kreirala Prezentacijski dokument ID BiH sa NATO-om, a nakon odobrenja od strane NATO-a, u septembru 2008. godine, i prvi Individualni diskusijski dokument BiH (*Individual Discussion Paper*), gdje je iznijela svoje stavove o pitanjima od interesa za NATO, a koji su sadržani u studiji o proširenju NATO-a iz 1995. godine.

Tokom 2008. godine i u prvoj polovini 2009. godine, Bosna i Hercegovina je uspješno završila prvi ciklus konsultacija sa NATO-om u okviru Intenziviranog dijaloga.

Akcioni plan za članstvo (Membership Action Plan - MAP)

Šta je MAP

Akcioni plan za članstvo predstavlja posljednju stepenicu koju država zainteresirana za članstvo u NATO-u mora da prođe prije poziva za punopravno članstvo u Savezu. Ustanovljen je na samitu NATO-a u Vašingtonu 1999. godine.

MAP se temelji na članu 10 Vašingtonske povelje, koji omogućava proširenje NATO-a u Evropi, ali predviđa i poseban mehanizam i procedure koje moraju da prođu države-aspiranti za članstvo.

Učestvovanje u MAP-u ne garantira buduće članstvo. Ali, ono ipak omogućava svim državama kojih se to tiče da usredotoče svoje pripreme na ciljeve i prioritete postavljene u planu, te da prime NATO-ovu stručnu pomoć i procjene. Pripreme pokrivaju sve aspekte članstva, uključujući politiku, privredu, odbranu, resurse, informatiku, sigurnost i pravne zahtjeve. Svaka država učesnica bira elemente MAP-a koji najbolje odgovaraju njenim potrebama, te postavlja svoje ciljeve i rasporede. Svaka zemlja kandidat priprema svoj Godišnji nacionalni program (ANP – Annual National Program) kojeg predstavlja NATO-u.

Na kraju godišnjeg ciklusa, ministri vanjskih poslova i odbrane prezentiraju implementaciju aktivnosti ANP-a pred Sjevernoatlantskim vijećem NATO-a (NAC), koje zatim procjenjuje napredak u pripremama za članstvo. Proces se završava usvajanjem Izvještaja o napretku, koji moraju da prihvate sve države članice NATO.

Albanija, Bugarska, Estonija, Latvija, Litva (Letonija), Rumunija, Slovačka, Slovenija i Makedonija učestovale su u MAP-u od njegovog nastanka. Hrvatska je ušla u MAP u maju 2002. godine, dok je Crna Gora dobila pozivnicu za ulazak u MAP u decembru 2009. godine. Sedam država iz te grupe postale su članicama u martu 2004., dok su Albanija i Hrvatska postale punopravnim članicama 2008. godine. Trenutno u MAP-u se nalaze Makedonija (u jednaestom ciklusu) i Crna Gora (koja će početi prvi ciklus u septembru 2010. godine).

MAP i Bosna i Hercegovina

Predsjedavajući Predsjedništva BiH Željko Komšić sa generalnim sekretarom NATO-a Andresom Foghom Rasmussenom u Briselu nakon uručivanja aplikacije za MAP (Foto: NATO)

Predsjedništvo BiH je u junu 2009. godine donijelo odluku da aplicira za MAP. Bh. delegacija, predvođena predsjedavajućim Predsjedništva BiH Željkom Komšićem, je 2. oktobra 2009. godine zvanično uručila aplikaciju za ulazak BiH u Akcijski plan za članstvo. Bosna i Hercegovina je očekivala da će biti pozvana u MAP u decembru 2009. godine, za vrijeme sastanka Sjevernoatlantskog vijeća NATO-a na ministarskom nivou, međutim, to se nije desilo, prvenstveno zbog zastoja u reformskim procesima u BiH. Međutim, u zvaničnoj izjavi generalnog sekretara NATO-a nakon ovog sastanka kaže se da nije pitanje da li će BiH ući u MAP i NATO, nego je pitanje kada će se to desiti. On je pozvao političke lidere u BiH da nastave sa reformskim procesima, jer će od pozitivnih rezultata zavisiti i datum kada će BiH ući u MAP.

Uloga NATO koordinacijskog tima Vijeća ministara Bosne i Hercegovine u NATO integracijskom procesu

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je u septembru 2007. godine formiralo NATO koordinacijski tim (NKT), kao nacionalno interresorno tijelo sa zadatkom koordinacije i monitoringa svih aktivnosti ministarstava i institucija BiH u procesu realizacije obaveza naše zemlje proisteklih iz članstva u Partnerstvu za mir, kao i u vezi sa prijemom u punopravno članstvo u NATO-u. U međuvremenu, zbog kompleksnosti spomenutih obaveza, definirane vremenske dinamike za njihovu realizaciju, kao i potrebe promptnog reagiranja, djelokrug rada NKT znatno je proširen u odnosu na prvobitnu ulogu. NKT je tako preuzeo i poslove direktnog angažiranja institucija BiH u realizaciji obaveza koje proilaze iz Partnerstva za mir, a ne samo koordinacije i monitoringa njihovog rada (stalni kontakti sa štabom NATO-a u Briselu i Sarajevu, izrada strateških dokumenata BiH u okviru saradnje sa NATO-om i dr.).

NATO koordinacijski tim o svom radu redovno izvještava Vijeće ministara BiH te ostale relevantne institucije, čime je osiguran kontinuitet razmjene informacija o svim pitanjima NATO integracijskog procesa.

Također, NKT je u stalnoj komunikaciji i saradnji sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH, Zajedničkom komisijom za nadzor nad radom OSA/OBA i štabom NATO-a u Sarajevu, čiji predstavnici ravnopravno učestvuju u radu NKT-a. Ovisno o tematici, u rad NKT se, u ekspertnom smislu, uključuju i predstavnici pojedinih ministarstava i institucija BiH.

Odlukom Vijeća ministara BiH od decembra 2009. godine, zamjenica ministra vanjskih poslova Bosne i Hercegovine Ana Trišić-Babić imenovana je za predsjednicu NATO koordinacijskog tima, čime je Ministarstvo vanjskih poslova BiH potvrdilo svoju važnu ulogu u procesu NATO integracija.

Komunikacijska strategija i Akcioni plan

Kako bi se realizirao jedan od prioriteta vanjske politike Bosne i Hercegovine – pristupanje euroatlanskim integracijama - Vijeće ministara BiH je u januaru 2009. godine donijelo odluku o imenovanju radne grupe za izradu NATO komunikacijske strategije. Radna grupa je zadužena da predloži Vijeću ministara BiH nacionalnu strategiju za osiguranje podrške javnosti za članstvo u NATO-u, te da pripremi prijedlog akcionog plana za primjenu NATO komunikacijske strategije. Radna grupa je izradila "Komunikacijsku strategiju Bosne i Hercegovine u NATO integracijskom procesu" (u daljnjem tekstu Komunikacijska strategija). Vijeće ministara je u junu 2009. godine odobrilo Komunikacijsku strategiju, čiji je osnovni cilj da što više građana bude informirano o pomenutom procesu.

Akcioni plan

Radna grupa Vijeća ministara BiH izradila je i Akcioni plan za implementaciju Komunikacijske strategije. Akcioni plan je poseban naglasak stavio na uključenje svih segmenata društva u proces informiranja i obrazovanja u oblasti NATO integracijskog procesa.

Akcionom planom su navedene aktivnosti, njihovi nosioci, mehanizmi realizacije, ciljne grupe, period realizacije, finansiranje, te monitoring aktivnosti. Posebna pažnja u Akcionom

planu posvećena je saradnji i zajedničkim aktivnostima sa nevladinim organizacijama. Realizacija Akcionog plana je počela u decembru 2009. godine.

Jadranska povelja

Američko-jadranska povelja uspostavljena je 2. maja 2003. godine, kada su ministri vanjskih poslova SAD-a, Albanije, Hrvatske i Makedonije u Tirani potpisali ovaj dokument. Američko-jadranska povelja predviđa jačanje sigurnosti i stabilnosti kao preduvjeta za što brže uključivanje u euro-atlantske integracije, te jačanje demokratije i manjinskih prava. Kao glavna područja saradnje ističu se suzbijanje terorizma, prekograničnog kriminala, oružja za masovno uništenje, korupcije i trgovine drogom. Dokument podstiče i tekuće reforme oružanih snaga u zemljama članicama i međusobnu vojnu saradnju.

Predstavnici zemalja potpisnica Jadranske povelje nakon sastanka u Sarajevu (slijeva nadesno): politički direktor ispred Ministarstva vanjskih poslova Crne Gore Vesko Garčević, ministar vanjskih poslova Albanije Ilir Meta, ministar vanjskih poslova BiH Sven Alkalaj, ministar vanjskih poslova Hrvatske Goran Jandroković i zamjenik američkog ambasadora u BiH Johnatan Moore

Američko-jadranska povelja formalizirala je podršku SAD-a državama koje nastoje da ispune i standarde za prijem u NATO.

Bosna i Hercegovina je, zajedno sa Crnom Gorom, pristupila u punopravno članstvo Američko-jadranske povelje u decembru 2008. godine. Pored Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske i Makedonije kao punopravnih članica, Republika Srbija ima status promatrača u ovoj inicijativi.

Nakon ulaska u Albanije i Hrvatske u NATO početkom 2009. godine, saradnja je dobila novu dimenziju direktne kooperacije država regiona koje su članice NATO-a i onih koje su u procesu priključenja Alijansi.

Od početka jula do kraja decembra 2009. godine, BiH je uspješno završila šestomjesečno predsjedavanje Američko-jadranskom poveljom, tokom koje je održano više sastanaka na nivou ministara vanjskih poslova, ministara odbrane, političkih direktora MVP, te sastanak predstavnika NVO sektora iz zemalja regiona. Na sastancima je data podrška unaprjeđenju saradnje kroz razmjenu državnih službenika zemalja članica, pomoći misiji ISAF-a u Afganistanu, te nastavku regionalne saradnje u odbrambenom sektoru.

APAG u BiH

BiH je bila domaćin sastanka Atlantske političke savjetodavne grupe (*Atlantic Policy Advisory Group – APAG*) u EAPC formatu u oktobru 2009. godine na Jahorini.

Sastanak je bio prilika da se učesnici, osim redovnih tema, putem otvorenih razgovora sa ministrom vanjskih poslova BiH Svenom Alkalajem i njegovim saradnicima, upoznaju i sa procesom euroatlantskih integracija u BiH i izazovima koji stoje pred Bosnom i Hercegovinom.

Konferencija APAG EAPC tradicionalno se održava jednom godišnje u zemlji partneru, obično početkom juna. Crna Gora bila je domaćin 2008. godine, Albanija 2007. godine, a Hrvatska 2006. godine.

APAG sastankom tradicionalno predsjedava ambasador Martin Erdman, pomoćnik generalnog sekretara NATO-a, dok su učesnici predstavnici 50 zemalja EAPC-a – 28 iz zemalja članica NATO-a i 22 iz zemalja članica PFP-a.

Bosna i Hercegovina kao činilac sigurnosti i stabilnosti u svijetu

Na temelju Zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, policijskih službenika, državnih službenika i ostalih zaposlenih u operacijama podrške miru i drugim aktivnostima u inostranstvu ("Službeni glasnik" broj 14/05), Bosna i Hercegovina kroz vojnu i policijsku komponentu učestvuje u NATO-ovim, UN-ovim i drugim operacijama podrške miru.

Operacija u Bosni i Hercegovini predvođena NATO-om

Nakon što je pružio podršku nastojanjima UN-a da se okonča rat u BiH u periodu 1992.-1995., NATO je u Bosnu i Hercegovinu poslao Multinacionalne snage za implementaciju sa mandatom UN-a (IFOR), i to šest dana nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma 14. decembra 1995. godine. Zadatak im je bio provođenje vojnih aspekata mirovnog sporazuma. IFOR-ova misija bila je osiguravati prestanak neprijateljstava, razdvajanje vojski, te premostiti teritorij između dva entiteta. IFOR je završio svoj rad u roku od godinu dana, a u decembru 1996. godine zamijenile su ga manje Stabilizacijske snage (SFOR). Osim sprječavanja nastavka neprijateljstava i podsticanja klime u kojoj mirovni proces može napredovati, SFOR-ova misija je proširena, tako da je podrazumijevala i podršku civilnim agencijama angažiranim u aktivnostima međunarodne zajednice usmjerenim na uspostavu trajnog mira.

Mirovne snage su pomagale izbjeglicama i prognanicima da se vrate kućama i doprinosile reformiranju bh. vojske. Uz to, SFOR je bio aktivan u hvatanju ratnih zločinaca i njihovom izručenju Haškom tribunalu.

Kako se sigurnosna situacija popravljala, broj vojnika se smanjivao. Do proljeća 2004. godine, SFOR je imao oko 7.000 vojnika, što je značajno smanjenje u odnosu na 60.000, koliko je imao IFOR. Bio je to pokazatelj napretka koji je BiH ostvarivala po pitanju sposobnosti da sama održava mir.

Operacija pod vodstvom NATO-a u Bosni i Hercegovini završila je u decembru 2004. godine, kada je odgovornost za održavanje sigurnosti prenesena na misiju kojom upravlja Europska unija. Kraj mandata SFOR-a nije značio kraj angažmana NATO-a u Bosni i Hercegovini. NATO je u BiH zadržao vlastito vojno sjedište koje je usmjereno na pomoć bh. vlastima u reformi odbrane.

Vježba "Združeni napor 2009" (Combined Endeavour 2009)

Vježba „Združeni napor 2009“ održana je u Banjaluci kao rezultat kontinuirane aktivnosti pod pokroviteljstvom Američke komande za Evropu (USEUCOM).

Težište vježbe bilo je testiranje opreme za sistem komandovanja, kontrole, komunikacija i kompjutera (C4), a u funkciji podrške potencijalnih multinacionalnih humanitarnih, mirovnih i drugih operacija širom svijeta.

Tokom vježbe testirana je globalna telekomunikacijska interoperabilnost, kritična za uspjeh brojnih dosadašnjih multinacionalnih operacija. Bilo je to prvi put da se vježba izvodi na prostoru države koja nije članica NATO saveza.

BiH, Banja Luka, "Kozara" 03-17.09.2009.

U vježbi je učestvovalo više od 1.000 učesnika iz zemalja članica NATO-a i programa Partnerstvo za mir. Na glavnoj lokaciji u Banjaluci bilo je 600 učesnika, a ostatak na dvije pomoćne lokacije u Nizozemskoj i Danskoj.

Vježba je protekla izuzetno dobro. Ocjene spremnosti BiH su izuzetno visoke. Sve obaveze BiH su besprijekorno izvršene, što je potvrđeno izvještajem nadležnih iz USEUCOM-a. Komandant Američke komande za Evropu, admiral James G. Stavridis, bio je izuzetno pozitivno iznenađen nivoom spremnosti BiH i uspješnom realizacijom vježbe, te je rekao da je ovaj uspjeh značajan korak Bosne i Hercegovine prema NATO-u.

Učešće BiH u operaciji u Afganistanu (ISAF)

NATO je prihvatio zahtjev BiH za članstvo u operaciji u Afganistanu (ISAF), koju predvodi NATO, pa je u martu 2009. ministar odbrane Selmo Cikotić u ime BiH potpisao sporazume o sudjelovanju i finansiranju. Time je BiH postala 42. članica ISAF-a u statusu ne-NATO kontributora (non-NATO Contributing Nation – NNCN). Do sada je u ISAF upućeno deset oficira OS BiH.

Predsjedništvo BiH donijelo je načelnu odluku da u narednom periodu namjerava dodatno osnažiti svoje prisustvo u ISAF-u što će povećati kredibilnost BiH kao partnera, pokazat će solidarnost sa NATO-om, te će u velikoj mjeri doprinijeti bržem uključenju u punopravno članstvo u NATO-u.

Učešće BiH u operaciji „Iračka sloboda“

BiH je aktivno učestvovala u operaciji „Iračka sloboda“ kao članica koalicije predvođene SAD-om. Bh. kontingent je otišao u Irak 2005. Tokom tri i po godine, koliko je trajala operacija, u osam rotacija učestvovalo je 288 pripadnika OS BiH za uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava.

Od ukupnog broja bh. vojnika, 215 njih bili su jednom u misiji, 73 dva puta, dok je 49 vojnika bilo u jedinici za osiguranje objekata. Tokom misije u Iraku, bh. vojnici uništili su oko 350.000 komada različitih neeksplozivnih ubojnih sredstava.

UN-ove operacije podrške miru

Policijski službenici

U operacijama podrške miru od 2000. godine do danas učestvovalo je ukupno 120 bh. policijskih službenika, i to u mirovnim misijama u Liberiji i Sudanu, te na Kipru, Istočnom Timoru i Haitiju. Mandat policije UN-a je pružanje podrške implementaciji mirovnih sporazuma, podrške vladama u provođenju sigurnosnih reformi, zaštita civila (posebno najugroženijih grupa stanovništva - raseljenih osoba, povratnika, žena i djece), pružanje i organiziranje obuke za lokalne policijske službenike, kao i sprječavanje ponovne borbe, te održavanje javnog reda i mira.

U februaru 2010. godine, 23 bh. policijska službenika bila su raspoređena u mirovnim misijama UN-a. Slijedi prikaz po misijama zaključno sa februarom 2010. godine:

Mirovna misija u Liberiji – UNMIL: Od 2004. godine, učestvovala su 53 policijska službenika. Trenutačno je u Liberiji raspoređeno 13 policijskih službenika, a među njima su i dvije žene.

Mirovna misija u Sudanu – UNMIS: Od 2006. godine, učestvovalo je ukupno 12 policijskih službenika, od čega je trenutačno raspoređeno sedam policijskih službenika, među njima tri žene.

Mirovna misija na Kipru – UNFICYP: Od 2004. godine, učestvovalo je 12 policijskih službenika. Na Kipru su trenutno raspoređena tri bh. policijska službenika.

Mirovna misija na Haitiju – MINUSTAH: Od 2004. do 2006. godine, u mirovnoj misiji na Haitiju ukupno je učestvovalo 12 policijskih službenika.

Mirovna misija u Istočnom Timoru – UNMISET: Od 2000. do

2005. godine, učestvovao je 31 policijski službenik.

Učešće pripadnika policije BiH u mirovnim misijama UN-a znatno je doprinijelo međunarodnoj afirmaciji BiH.

BiH sve više postaje aktivan subjekt u kreiranju međunarodne sigurnosti. Treba imati u vidu da BiH i kao članica UN-a, ima obavezu da učestvuje u operacijama podrške miru.

Pripadnici OS BiH u UN-ovim mirovnim operacijama

Mirovna misija u Kongu - MONUC: OS BiH učestvuju u ovoj operaciji od 2002. godine. Trenutno je u Kongu prisutno pet bh. vojnih promatrača.

Mirovna misija u Eritreji i Etiopiji – UNMEE: Ukupno 59 vojnih posmatrača iz OS BiH učestvovalo je u ovoj misiji od 2001. do 2008. godine, kada je misija završena.

Do sada je u mirovnim misijama UN-a od 2001. do 2008. godine učestvovalo ukupno 89 vojnih promatrača, pripadnika OS BiH.

NATO štab u Sarajevu

NATO štab u Sarajevu (NATO Headquarters Sarajevo – NATO HQ) uspostavljen je u decembru 2004. godine, kada je okončana misija Stabilizacijskih snaga u Bosni i Hercegovini (SFOR) koju je također predvodila Alijansa kako bi osigurala provedbu vojnog dijela Dejtonskog sporazuma.

Odgovornost za očuvanje mira i nadzor nad sigurnosti u BiH tada je preuzela vojna misija Europske unije (EUFOR), ali također uz pomoć NATO-a, i to na temelju sporazuma poznatog pod nazivom „Berlin plus” usvojenog u martu 2003. godine, kojim je uspostavljen okvir za vojnu i sigurnosnu saradnju NATO-a i EU.

Mandat štaba NATO-a u Sarajevu kao pravnog sljedbenika misije SFOR-a proistječe iz rezolucije 1575 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda. Osnovna zadaća postavljena pred NATO HQ Sarajevo je pomoć vlastima Bosne i Hercegovine u oblasti reforme odbrane.

Zapovjednik NATO štaba u Sarajevu ima izričiti mandat pružanja savjete vlastima Bosne i Hercegovine u oblasti reforme odbrane, uključujući koordinaciju aktivnosti povezanih sa članstvom BiH u programu Partnerstvo za mir. Cilj tih aktivnosti je podrška BiH na njenom putu ka euro-atlantskim integracijama.

Civilni i vojni stručnjaci NATO-a koji borave u BiH angažirani su na pružanju pomoći državnim vlastima u oblasti planiranja odbrambenih potreba, te pri uspostavi i održanju funkcioniranja malih i profesionalnih oružanih snaga sposobnih da odgovore izazovima očuvanja sigurnosti i učestvovanja u međunarodnim vojnim operacijama.

Kontakt ambasada u BiH

Svaka zemlja u NATO integracijskom procesu ima kontakt ambasadu koja podržava provedbu reformi i pomaže institucijama zemlje domaćina.

Od 2008. godine, kontakt ambasada NATO-a u BiH je Ambasada Kraljevine Norveške, koja konitnuirano podržava aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine na putu ka NATO-u, te ostvaruje koordinaciju sa ostalim ambasadama zemalja članica NATO-a u BiH.

Posebno je značajan doprinos koji Ambasada Kraljevine Norveške daje podrškom razvoju dijela civilnog društva koji prati NATO integracijski proces u BiH.

Nj. E. Jan Braathu Ambasador Norveške u BiH: NATO Kontakt ambasada

Norveška, kao jedan od osnivača NATO-a, vidi ovu Alijansu kao osnovu za odbrambenu i sigurnosnu politiku i saradnju u euro-atlantskom području. Vjerujemo da je NATO položio ispit vremena i promjene okolnosti, te da je dokazao svoju stalnu vrijednost i relevantnost.

Naravno, Alijansa je takva kakva je zbog posvećenosti svojih zemalja članica. To je Alijansa zasnovana na zajedničkim vrijednostima i obavezama, te uzajamnom poštovanju. To je saradnja koja se zasniva na solidarnosti zemalja članica.

Kao član Alijanse, Norveška je posvećena njenoj podršci i uspjehu. „Uspjeh“ se definira kao mir i stabilnost u našoj regiji i područjima izvan nje koja imaju utjecaja na naše zemlje.

Dajemo svoj doprinos Alijansi, ne samo putem rada naše državne delegacije u NATO-u u Briselu i SHAPE-u (Vrhovnom štabu Združenih snaga u Evropi) u Monsu, nego i kroz NATO operacije i komandu. Jedan takav stalni angažman NATO-a ovdje je u Bosni i Hercegovini, u Štabu NATO-a u Sarajevu (NHQSA). Ovaj štab je u osnovi angažiran u reformi odbrane i podržavanju aspiracija Bosne i Hercegovine ka NATO-u.

Osim vojnih komandi na različitim lokacijama, od početka devedesetih godina NATO želi da proširi i produbi saradnju sa zemljama koje nisu članice. Sa ograničenim brojem međunarodnih državnih službenika i bez vlastite diplomatske službe, Sjevernoatlantsko vijeće je donijelo odluku da ambasade zemalja članica u raznim partnerskim zemljama dobiju zadatak da budu kontakt ambasade u ime Alijanse tokom rotirajućeg perioda od dvije godine. Kontakt ambasade se imenuju konsenzusom u Sjevernoatlantskom vijeću nakon obimnih konsultacija među saveznicima. Danas postoje NATO kontakt ambasade u 34 zemlje, koje obuhvataju partnerske zemlje (PfP), zemlje potpisnice Inicijative saradnje u Istanbulu (ICI) i zemlje pripadnice Mediteranskog dijaloga (MD).

Uloge i funkcije kontakt ambasada razlikuju se od zemlje do zemlje, te u zavisnosti od perioda. Općenito govoreći, kontakt ambasade imaju zadatak da prenose politiku NATO-a vladama i javnosti zemalja domaćina. Osim toga, imaju zadatak da pomažu Odjelu javne diplomatije NATO-a u njegovim diplomatskim i informacijskim aktivnostima. Još jedan zadatak je pružanje pomoći Političkom odjelu NATO-a i Odjelu za sigurnosnu politiku u upravljanju politikama spram zemalja sa kojima postoji saradnja. Zatim, tu su i odgovornosti praktičnije prirode u vezi sa pružanjem logističke, programske i izvještavačke pomoći delegacijama koje dolaze u posjetu.

Norveška ambasada u Sarajevu je imenovana za kontakt ambasadu u Bosni i Hercegovini u januaru 2007. godine, a zatim ponovo na još jedan dvogodišnji period u januaru 2009. Naš drugi mandat ističe krajem 2010. godine, a tokom godine saveznici će početi razgovore o imenovanju nove kontakt ambasade za NATO iz druge zemlje članice.

Zadaci kontakt ambasade u Bosni i Hercegovini u nekim aspektima su drugačiji od onih u ostalim zemljama. Prvo, Bosna i Hercegovina je jasno izrazila opredjeljenje da postane članica NATO-a. To znači da političke institucije i lideri u ovoj zemlji predano rade na postizanju tog cilja. Funkcija kontakt ambasade stoga je da politički i informativno pomogne procesu postizanja članstva. Kontakt ambasada blisko saraduje sa NHQSA i bosanskohercegovačkim vlastima u informiranju javnosti o NATO-u. Ove tzv. aktivnosti javne diplomatije obuhvataju različite aktivnosti, od novinskih intervjuua i članaka do javnih debata širom zemlje, te radio i televizijskih emisija. Sve više ćemo raditi na pomoći pri provedbi bosanskohercegovačke komunikacijske strategije NATO-a.

Dopustite mi i da spomenem da čvrsto vjerujem u vrijednosti i značaj javnih informacija u javnog angažmana u pitanjima koja se odnose na NATO. Dobro informirana javnost je od vitalne važnosti za podršku koja je Alijansi potrebna od njenih građana. U Norveškoj, Norveški atlantski odbor je još od 1995. godine izvor javnog informiranja i forum za debate o pitanjima u vezi sa NATO-om. Norveški, ali i strani kreatori politike, akademici i novinari redovno učestvuju u javnim sastancima i debatama koje organizira Norveški atlantski odbor. To je važan opskrbljivač informacijama vezanim za NATO za vladu u Norveškoj, a vjerujemo da bi takva organizacija bila korisna i za Bosnu i Hercegovinu. Stoga pozdravljamo i podržavamo Atlantsku inicijativu u njenom poduhvatu na informiranju i stimuliranju javnih rasprava o NATO- u i pitanjima sigurnosne politike u Bosni i Hercegovini.

Drugo, imamo sreću da je vojni štab NATO-a smješten u Sarajevu. To nam daje dobrog partnera za saradnju kako na praktičnim pitanjima, tako i pitanjima politike. Moja ambasada je razvila dobro, blisko i sistematsko partnerstvo sa NHQSA. Dok se NHQSA prvenstveno angažira na tehničkim aspektima reforme odbrane i usklađivanjem NATO-a sa bh. Oružanim snagama i Ministarstvom odbrane, jasno je da su ova pitanje od suštinskog značaja za cjelokupni cilj članstva Bosne i Hercegovine u NATO-u. Uloga kontakt ambasade je više politička, više orijentirana ka politikama, te zasnovana na informacijama. Sve ove različite dimenzije su, međutim, vitalne za postizanje aspiracija za članstvo u NATO-u. Usko saradujemo sa NHQSA, a na naše zajedničke napore gledamo kao na timski rad.

Jednostavno rečeno, norveška kontakt ambasada za NATO teži da pomogne aspiracijama BiH za članstvo u NATO-u prenošenjem informacija bosanskohercegovačkim vlastima o očekivanjima NATO-a, a u isto vrijeme radi na objašnjavanju situacije u Bosni i Hercegovini i interne dinamike saveznicima i međunarodnom osoblju u Briselu. U tom smislu, mi smo komunikacijska veza između Brisela i Sarajeva. U mjeri u kojoj smo do sada uspjeli, volim reći da kontakt ambasada funkcioniра kao „ulje u mašini“.

Jan Braathu
Ambasador
Norveška NATO kontakt ambasada, Sarajevo